

FÉJA GÉZA

Sűrű, kerek erdő

Aszályos nyárelő járt, még báránylehők is csak néha utaztak az égen, a föld tikkadtan hevert, de Báth Mihály csak rózta az országutat, és fohászzkodott, hogy bár az egek pottyantának le egy csárdát. Ám az egekbe annyi hívó kérése érkezett akkoriban, hogy bizonyára meg se hallgatták a közismert eretnek fohászzkodását. Végre mégis feltűnt Mágócs tornya, a körötte lapuló parasztházakkal. A falu szélén csapszék állott, bár még ezt a nevet sem érdekelte meg. Kis parasztházhoz gyarló butikot ragasztottak, mindössze egy asztal fért el benne, mögötte állott a csapláros, és mérte a vinkót meg a fröccsöt. Báth Mihály fröccsöt ivott, az elsőt jóformán teljesen fölitta szomjan égő szájpapája, nyomban másikat kért, gyorsan eltűnt ez is, ekkor némi enyhülést érzett. Már tudomásul vette, hogy a szomjúságon kívül más is van a világon, mert a közelből kitartó csapások hallatszottak, mintha fát vágnának. Most, midőn ég minden, a föld is, az ég is.

NEM JÓ TYÚKÁSZT TARTANI

— Tán a földesúr ácsoltat vérpadot? — kérdezte.

A csapláros jól megnézte:

— Ugyi járt már erre?

Báth Mihály bölintott, a csapláros pedig tovább gondolkodott; ami eléggé nehezen megy ilyen pogány forróságban. Azután a falu másik vége felé mutatott, ahol a kastély állott:

— Talán a gróffal is víttak?

— Vítettünk, de csak szavakkal egyelőre.

A csapláros most már bizalmas lett:

— Ácsoltatna az vérpadot is, ha lehetne, de már aligha lehetséges, hát mást eszelt ki, a bőrünket nyúzza. Mán segítsége is van, felnőtt a nagyobbik kölyke, a Viktor, még az apjánál is kutyább.

— Akkor honnét ez a kopácsolás?

— Az erdőt vágják.

— A grófét?

— Dehogy, nincs annak erdeje. Egy gazda, Öreg Nagy József ültetett valamikor néhány hold ákácot, méhészkedett meg pihenni is szeretett a fák árnyékában. A fia, István meg kivágatja.

Báth Mihály szóhoz sem bírt jutni, csak a fejét csóválta.

— Tán ösmeri? — kérdezte a csapláros.

— Mikor legutóbb erre jártam, megbarátkoztunk. Nem sokkal azelőtt halt meg az apja, eltemette, azután hírneves gazdává huzalkodott, vett fajbikát, gépet, mindent.

— Puffra.

- Puffra? Mit jelent ez?
- Úgy értem, kölcsönre. Eleinte csakugyan dőlt a pénz, azután esni kezdtek az árak, hát megfogott mindent, ami jövedelmet ígért. Még tyúkászatot is csinált, közben maga is megtyúkosodott.
- Megtyúkosodott?
- A csapláros heherészni kezdett:
- Megnősült, ám az asszony két krajcárt se hozott, csak a két pusztáját meg bajt, de azt csőstül.
- Legalább szép volt?
- Abba nem vót hiba, húsos, hevert dög, naphosszat kenceficézte magát, de a jószág közelébe se ment.
- Honnét hozta az asszonyt?
- Sajnos, városbul. Akkor még jól ment Pistának, hát nem bírt magával, városi bál kellett néki. Így keletkezett a baj. Eddig, tetszik tudni, csak jó levegőt szívott meg tisztességes falusi szagokat, de a bálban megrészegítette a mindenféle illatszerrel elegyes asszonyszag, ráadásul egy lány szemezni kezdett véle, mert híre járt módos mivoltának, ő meg ment, miként malac a kukoricára.
- A selyembugyi mítosza.
- Mit tetszik mondani? — álmélkodott a csapláros, és az erős gondolkodástól kövér verejtékcseppek lepték el homlokát. Letörölte ingujjával, és felujjongott:
- Sejttem már, mire gondol az úr. István azt hitte, hogy paradicsomot rejt a selyembugyi.
- Úgy, ahogy mondja.
- Egészen mást rejtegetett, kérem, Pista balsorsát. És most kivágatja az ártatlan erdőt.
- De miért?
- Elmondom, de rám ne hivatkozzék az úr, mert letagadom. Mikor Pista a tyúkászatot berendezte, meglátogatta egy katonapajtása. Jóképű, mézes szavú, de afféle kőrincáló ember volt, s már szeretett volna tartósan megpihenni, főként mikor meglátta Csirit, mert így hívták az asszonyt. Hát szavalni kezdett, hogy keze alatt aranyat tojnak majd a tyúkok. Pista pedig, milyen mamlasz, befogadta, és ez lett a vége.
- Pajtása nem értett a tyúkászathoz.
- A csapláros röhögni kezdett:
- Az volt a baj, hogy túlságosan értett, még az erdőben is tyúkászkozott.
- Ákácóban inkább méhészkedni szokás.
- Szent igaz, de csak egy tyúkot vitt az erdőbe, a Csirit, Pista meg rajta-kapta őket. Jó ideig csak nézte, nem hitt a szemének, azután mordult egyet, bármennyire szelíd ember. A hitvány tyúkász pedig felrántotta a nadrágját, és huss, neki a világnak.
- Pista nem üldözte?
- Bár üldözte volna, de mást cselekedett.
- Vajon mit?
- Egyszer bor közben megoldódott a nyelve, és úgy mesélte, hogy csak nézte a feleségét, és irtózatos bűnbánatot érzelt a szemében. Ekkor elfordította a fejét. Ez volt a hiba, kérem, mivel nézetem szerint az ilyen rettegés maga a bűnbánat. Pista érezhette ezt, mert — mint mondotta — attól félt, ha tartósan a szemébe néz, megszánja és fölemeli a földről. Higgye el uram, ez lett volna a legokosabb, hazavinni az asszonyt, alaposan ellátni farmatring szíjjal, azután megbocsátani néki. Ehelyett elkergette, mit sem törődött gazdaságával, úgy közlekedett, mint az alvajáró, most meg kivágatja az erdőt. Mit vétettek a szegény fák? Szabad élő fákat gyilkolni? Csak úgy? Pusztá dühből? Nem bűn ez? Az én öregem, mikor végignézett az érett búzatáblán, mintha fényleni kezdett volna az arca. Így szerette Pista apja is az erdőt.

- No, kérek még két fröccsöt.
- Egyszerre?
- Igen, koccintunk, azután megnézem Pistát.

NEM JÓ DÉMONRA HALLGATNI

Báth Mihály elindult az erdő felé. Nemsokára fel is tűnt, ami még megmaradt belőle; csattogott a fejsze, három ember döntögette és a tarlóra hurcolta a kivágott fákat. Nagy István pedig csak állott, mintha ellenségei lefejezését figyelné. Báth Mihály már közelébe ért, de nem vette észre. Csak nézett elmerülve, mozdulatlan, mégis mintha csupán magára erőltette volna ezt a nyugalmat. Báth Mihály érezte, hogy bévül megroppant ez a nagy, erős ember. Végül vállára tette kezét, Nagy István megfordult, tágra nyitotta szemét, azután megölelte.

- Mit csinálsz, István?
- Kivágatom a múltat, mint a fekélyt.
- Az örök erdőt? A természettel kelsz birokra?
- A nyílt pusztán paráználkódtak volna-e?

Báth Mihály úgy tett, mintha semmiről se tudna:

- Kik?

— Nagy István leszegte fejét, és hallgatott. Végül Báth Mihály törte meg a csendet:

- Akkor megyek.

Nagy István magához tért, és megragadta barátja karját:

— Ugyan hová mennél? Jó, hogy eljöttél, legalább megosztom a bánatomat. — Készerűen fölnevetett: — Másom úgy sincsen, de szomorúságból kapatsz, amennyit csak megbírsz.

A nap nyugovóra készült, szótlánul ballagtak a falu felé. Midőn az udvarra léptek, Báth Mihály megdöbbsent, ekkora pusztulásra nem számított, üres volt minden, ember semerre, végül feltűnt egy kisbéres, tojásokat hozott szakajtóban.

- Csak tizet tojtak.

István bölintott, majd a konyhába szolt:

- Rozi néni! Kapunk valamit?

Korosodó parasztasszony jött ki, István egykori dajkája. Báth Mihály feléje sietett:

- Drága Rozi néni, kapunk abból a jó paprikás krumpliból?

- Emlékszik még?

- Most is szájamban az íze.

- Éppen azt főztem, de... — és csak legyintett.

Vacsora után a tornácon maradtak sötétben, bizonyára még gyertya sem volt a házban, egy pohár bor sem került az asztalra, csupán friss, hideg kútvíz.

- Miként jutottál ide? — kérdezte Báth Mihály.

A szokott paraszti sirám következett, a félelmetes valóság jajszava:

- Nincs ára semminek, a bank meg követel, az adóhivatal se nyugszik.

— De mégis! Miért nem küzdöttél, hogy legalább valami maradjon, amennyit két kezéddel megmunkálhatsz.

István vállat vont:

— Tudod, mikor megláttam az asszonyt hanyatt fekvé az erdőben, szemében halálos rémülettel, bennem is megpattant valami.

- Mondj el mindent, s megkönnyebbülsz.

— Talán én vagyok a hibás, mert hiába ügyekeztem, az az asszony mit sem érzett a lélektani pillanatban.

Báth Mihály nem értette:

- István, István! Miként vetemedtél lélektanra?
- Hát nem érted?
- Nem én.
- Az asszony semmit sem érzett, amikor az ágyban ujjongania kellett volna örömeiben.
- Már sok mindennek nevezték ezt a kellemetes tevékenységet, de lélektani pillanatoknak még senki sem.
- Finoman akartam kifejezni magam. Így történt, de azért folyt az élet, ám nemsokára elkövettem életem legnagyobb ballépését, tyúkászt fogadtam. Neki sikerült.
- A lélektani pillanat?
- Az. Felgyújtotta az asszony testét, akár a máglyát, ugyanakkor gyógyíthatatlan sebet ejtett a lelkemen.
- Úgy vélem, túlságosan sok lélek szorult beléd. Ezt kellene kamatoztatni.
- De miként?

Báth Mihálynak ekkor súgott valamit a bal vállán ülő láthatatlan démon Csakugyan létezett ez a démon? Báth Mihály ostobaságnak mondotta, annál buzgóbban terjesztette a Centrál kávéházban Szvetenay Kázmér, aki a balti lovagrend leszármazottjának hirdette magát, holott közönséges lovász volt József főherceg birtokán, Tapolcsányban. A köznyelven Ungusztának nevezett Augusztia főhercegasszony mellett teljesített bizalmas szolgálatot, s ugyancsak fenn hordozta az orrát. Ezért mihelyst Ungusztia megvénült, és nem tartott igényt férfiúi teljesítményére, lovásztársai kiverték az uradalomból. Azóta léleklátó meg más efféle képességeivel hengegett, s azzal riasztotta el a nőket Báth Mihálytól, hogy láthatatlan kis démon ül bal vállán, és gonosz tanácsokat sugalmaz neki. Legutóbb egy vörös hajú és csodálatos patyolatokkal ékes hölgyet ijesztett el, ekkor Báth Mihály Glogovác Keresztély segítségéhez folyamodott. Glogováccal sok jót tett gyerekkorában, ezért miután fölserdült, ernyedetlen húséggel ragaszkodott hozzá, időnként meglátogatta, és tudakolta, hogy nem kell-e valamelyik ellenségét megverni? Olyan volt ez a Glogovác, mint a tüzes vastuskó, csupa izom és keménység. Föl is kereste Szvetenayt a lakásán, feltúrta ingujját, ökölbe szorította a kezét, és oda tartotta az izmait:

- Tapogasd meg.
- Szvetenay teljesítette kívánságát, és halálsápadt lett.
- Van démon? — kérdezte Glogovác.
- Nincs — rebegette Szvetenay.
- Esküdj meg, kutya! — kérlelte szelíden Glogovác.

Szvetenay esküre emelte két ujját, Glogovác pedig leplezetlen undorral távozott. Néhány perc múlva megint kopogtattak Szvetenay ajtaján, a kis vasember lépett be újra:

- Te lóvakaró! Ne feledd Glogovácot!

Szvetenay szólni se tudott a rémülettől, csak bólogatott mélabús löfejével. Holott a démon dolgában talán mégis igaza lehetett, mert csakis ez súghatott ilyen pajzán gondolatot Báth Mihálynak:

- István, árulj imakönyvet.

Tréfásan mondotta, közben csaknem elröhögte magát, de Nagy István látóhatólag komolyan vette.

NEM JÓ IMAKÖNYVET ÁRULNI

— Imakönyvet? — mondotta, és megcsillant a szeme, akár a fuldoklóé, midőn mentődeszkát lát.

Báth Mihálynak most nagyot kellett volna nevetnie, de — úgy látszik — a démon nem engedte, inkább tovább súgott neki:

— Nézd, az emberiség megoszlása furcsa, sőt egyenest vérlázító. Több ezer szegényre legfennebb két-három gazdag esik, ezért az inségesek jelentős része imádkozik. A szegényeknek ugyan inkább ütniük kellene, de annyira elnyomoritották őket, hogy többnyire már ökölbe se tudják szorítani a kezüket, ezért káromkodnak vagy imádkoznak. Az utóbbiak még sokan vannak, és úgy vélik, hogy titokzatos égi hatalmak majd elintézik, amit maguk nem merészelnek megtenni.

Nagy Istvánnak ekkor némi aggályai támadtak:

— De én református vagyok, azok pedig keveset imádkoznak, inkább zsol-tárt énekelnek.

A démon tovább sűgött:

— Árulj mindenféle imakönyvet, katolikust, reformátust, evangélikust aszerint, hogy a falut milyen hitvallású emberek lakják. Reformátusoknál kár-hoztasd a sok katolikus szentet, akik lassanként már az Istent is eltakarják. A katolikusokat győzd meg, hogy valamikor az egek ura a reformáció befoga-dása miatt zúditotta reánk a törököt. Legkönnyebb lesz a lutheránusoknál.

— Azoknak mit beszéljek?

A szintiszta igazságot. A sátán gyakran megkísértette Luthert, ám nem dőlt be néki, és dühében a ténatartót vágta hozzá. De az ördög ügyesen el-ugrott, a fal csupa ténta lett, mégis megmentette lelkének üdvösségét. Vannak rokonaid Pesten?

— Számosan, csupa jó ember.

— No, látod. Szerezzenek formás feleséget, lehetőleg özvegyet, aki a nagy-bőjt feloldozására vár, nem lesznek lélektani pillanatai, de legyen egy kis pénz-magja. A kiadók szívesen adnak imakönyvet bizományba, ha a feleséged jótáll érted. Azután neki az országnak.

Báth Mihály másnap elutazott Mágócsról, és jóformán elfeledte Nagy Ist-vánt. Eppen elegendő gondja akadt a nőekkel, akik hől ajnározták, hől lekör-mölték a bőrt az arcáról. Szikár férfi volt, és egy Brunhilda-termetű színésznő egyszer dühében ruhástul a vízzel telt fürdőkádba dobta. Eppen erről elmél-kedett, s megállapította, hogy a hölgy nagyon szerethette, ha ilyen merény-letre volt képes. Töprekedésében a telefon berregése zavarta meg, Nagy István jelentkezett:

— Tanácsod áldást hozott reám, megnősültem, és járom az országot.

— A démonnak köszönd — intette Báth Mihály.

— Milyen démonnak?

— Ez csak olyan szólásmondás, de mi van a lélektani pillanattal?

— Az asszony boldogan nyögdecsel. De indulj útnak, vacsorázz nálunk.

Báth Mihály azonnal elindult. Kellemes asszonyka nyitott ajtót, a konyhá-ból jófajta illatok szálldostak, Nagy Pista szépen meghízott, akár a magtárban lakozó pocok, a falak mentén polcok, különféle hitvallású imakönyvekkel, Nagy István már a görögkeletiekre is kivetette hálóját, csak az unitáriusok voltak még hátra. Midőn vacsorázni kezdtek, Pista jobb kezén terjedelmes piros foltot vett észre.

— Hát ez meg mi? — tudakolta.

— Semmi, semmi. Tudod, minden áldozattal jár.

— Mégis, miként szerezted?

— Református falut jártam, nem sejtettem, hogy egyik fertályát megátal-kodott pápisták lepték el. Betértem egy takaros házba, a tornácon jámborság-gal álcázott vénasszony fogadott. A konyhába vezetett, széket tolt felém, s ugyancsak leült. Én meg jöttem az igével, gyalázni kezdtem a pápistákat, mivel Isten helyett a szenteket imádják. A vénasszony arca előbb elborult, majd ki-veresedett a dühtől, a tűzhelyhez ugrott, megkapott egy jókora fazekat, s reám zúditotta a forró vizet, éppen a jobb kezemet érte. Ki a házból, és nyargalni kezdtem, de a vénasszony utánam, föllármázta az utcát, a gyerekeket meg biz-tatni kezdte, hogy dobáljanak meg, végül a kálvinista fertály vett védelmébe.

- Csak egy kis forrázás — vigasztalta Báth Mihály —, gondold meg, hogy az egyik Szent Jánost olajban főzték meg, akár a tengeri halat.
- Ilyen szent is volt?
- Így áll a naptárban is: Olajban főtt Szent János. Hivatkozz reá a katolikusoknál, és nagy sikered lesz.
- Nagy István folytatta arkangyali tevékenységét, és még ma is élne, ha nem jön a második világháború. Már elhagyta negyvenedik évét, mégis behítták, azzal hitegették, hogy csupán őrszolgálatra, de csakhamar a frontra vezényelték. Rövidesen hadifogságba esett, és mire hazakerült, idegeneket talált lakásában. Azonnal a házmesterhez sietett.
- Maga él? — álmélkodott Varga bácsi.
- Miért? Azt hitte, hogy meghaltam?
- Nem én hittem, de mások.
- Tán a feleségem? — nyugtalankodott Nagy István.
- Nézze, legjobb azonnal szembe nézni az igazsággal. Legyen erős, a felesége nyugatra füstölt a szomszédos baptista prédikátorral.
- Pedig nem árultam baptista imakönyvet.
- Varga bácsi akaratlanul nevetni kezdett:
- Nem azért léptek meg, hogy imádkozzanak. A prédikátor előbb mézes szókkal megtérítette a feleségét, azután ellátta mézzel.
- És az imakönyvek?
- Eladták bajzonba.
- Bajzonba?
- Igen, csak úgy pofára az egészset. Ez a bajzon. Egy vásáros kereskedő vette meg.
- A bútorral mi lett?
- Mindent eladtak.
- És kik foglalták el a lakásunkat?
- Egy házaspár. Átkom kísérje őket a sírig, és a síron túl. Naponta verekednek, főként éjszaka, miután jól megszítták magukat. Senki se tud aludni a házban.
- Beszéljek velük?
- Ha annyira bátor. Én inkább kerülöm őket. A múltkor nekimentek egy rendőrnek. Ültek is néhány hónapot.
- Hol keressem az igazságot?
- Tőlem kérni? Maga árult imakönyvet.
- Nagy István azután ide-oda vetődött Pesten. Rokonoknál húzódott meg, míg ki nem nézték. Végre unokafivére, Bálint Vince elővette:
- Te István! Nálam egy ideig ellehetsz, nem nézem ki szádból a falatot. De élet ez? Előbb-utóbb megun mindenki, és szemétdombra kerülsz. Jó erőben vagy, menj haza Mágócsra, ott kapsz bizonyos munkát, s még vagy tizenöt évig eldolgozhatsz, vagy tovább is.
- Térjek haza a falumba?
- Oda. Vagy talán félsz, mert az apádtól földet örököltél? A bank irgalmatlanul kifosztott, csóró lett belőled. Ellenséged van-é?
- Senki. Elmegyek Báth Mihálytól tanácsot kérni.
- Azt jól teszed.
- Báth Mihály meghallgatta szívének ömlését, és ugyanazt tanácsolta, amit Bálint Vince, csupán egy mondatot fűzött hozzá:
- Bízzál az emberség szüntelen feltámadásában.
- Erre építsem nyomorult életemet?
- Csakis erre építhetünk.

„JOBB OTTHON”

Mennél közelebb ért a vonat a mágócsi állomáshoz, annál izgatottabb lett. A vasúti kocsiban csupa ismeretlen ült ugyan, de leszállás után valaki megfogta a karját. Összerezcent, s ijedten tekintett hátra: már az állomáson le-tartóztatják?

— István! — hangzott vidáman — hát megjöttél? Csakhogy itt vagy, de megösmersz-é?

— Jóska, ilyet kérdezel? Mi újság itthon?

— Eléggé szép termés ígérkezik, továbbforog a világ, az asszonyoknak még nagyobb a szájuk, a fiatalok vígan szeretkeznek, az öregek sopánkodnak...

— De amúgy?

— Hogy amúgy?

Nagy István a községháza felé mutatott.

— Vér Imre az elnök.

— Most is olyan mérges?

— Már mért volna mérges? Addig morgott, míg inségben élt számos kis családjával. S nem volt igaza? Csak a gyávák lapítottak.

— Hát a szövetkezet?

— Ott Vandhádi áll az élen.

— Vandhádi? Igen, az anyja korán előzvegyült, ő meg öt-hat éves gyerek lehetett, midőn elhagytam a falut. Úgy emlékszem, nagy inségben éltek. Milyen ember lett?

— Csakugyan sokat szenvedett. Az ilyen ember szereti az igazságot.

— Mit gondolsz, megtűr engem?

— Ha dolgozni akarsz, miért ne tőrne meg? De legjobb, ha magad értesz szót véle. Gyere.

Bekopogtak, szép jó napot kívántak, és jó ideig csak nézték egymást. Végül Vandhádi szólalt meg:

— Mikor érkezett?

— A fogságból két éve, ide az imént.

— Emlékszik reám?

— Csak úgy homályosan.

— Maga valamikor jót tett velem.

— Én?

— Igen.

— Nem emlékszem.

— Akkor igaz ember.

Nagy István csak tátogott, de Vandhádi folytatta:

— Tudja, aki jó cselekedetét elfelejti, az nem azért tette, hogy viszonzást kapjon. Ha rongy ember, akkor azzal kezdte volna, hogy egykor milyen jót tett velem.

— De mikor tettem én jót?

— Emlékszik az anyámra?

— Reá igen.

— Nyomorult putriban éltünk, s maga odahozta egy barátját, aki éppen azt vizsgálta, hogy hová jutott ez a nép? Valami Mihálynak hitták.

— Báth Mihálynak.

— Csakugyan, de sokszor mesélte szegény anyám, a putri előtt sírt, én benn feküdtem dagadt lábbal lázban, mert valaminő szögbe léptem. Anyám eltámasztott az orvoshoz, de az három pengőt követelt az injekcióért, egy fillérünk se volt, sírva támolyogtunk haza. Magának se volt akkor már semmije, de Báth Mihály a zsebébe nyúlt, és öt pengőt nyomott anyám markába: „Azonnal orvoshoz.” Anyám arcáról felszáradtak a könnyek: „Akár a hátamon is elviszem.” Ekkor megszólalt maga: „Azt bízza reám.” Már csak egy girhes lova

volt meg olyan kétkerekű káréja, gyorsan befogott, és az orvoshoz vitt. Úgy rémlik, le is teremtette őt. Így maradtam életben. Lássá, mi olyan kevés jót kaptunk, hogy sohase feledjük el. Ha megjött, itt marad, kenyere lesz hóttig.

Nagy István felállott:

— Megnézném a falut.

— Jól teszi, de estére várom.

Elindult, amerre a lába vagy inkább a szíve vitte. Az erdő felé igyekezett, ott fordult meg a sorsa. Vajon mi lehet a helyén? Búzatábla, vagy lucerna? Ment egyre sebesebben, és egyszerre csak meglátta az erdőt. Egy pillanatra elszédült, majd szemét dörzsölte, de az erdő csak állott sűrűn, buján, egymásba hajló fákkal, cserjékkel, mintha titkot rejtegetne. Istvánnak eszébe se jutott, hogy csupán nagyjából vágták ki a fákat, a tönkök, a cserjék meg az apró növények ott maradtak, és azóta nagyra nőttek. Csak azt látta, hogy győzött az erdő, és a természet örök törvényei az urak a földi téreken. Fény gyúlt benne, forróság öntötte el. Mintha megtalálta volna az élet értelmét, egyszerre nyugodt és boldog lett. Mámorában későn hallotta meg a motorkerékpár túlkölését, hátra se nézett, ugrott egyet, ám szerencsétlenül, éppen a gép elébe. Elbukott, arccal a földre, mintha csókolná. Karját szétvetette, mintha utolsó mozdulatával a rögöket ölelné meg. A legény, aki elütötte, hozzá se merészelt nyúlni, csak dudált kétségbeesetten, a faluban is meghallották.

Nemsokára megérkezett Vandhāti többedmagával, de a motorkerékpáros legényt hiába faggatták. Sírógörcsöt kapott, majd jajveszékelnéni kezdett. Mentőkocsi érkezett, az orvos Nagy István mellé térdelt, vizsgálta, élesztgette, de hiába.

— Elviszik? — kérdezte Vandhāti.

— Fel kell boncolnunk.

— De visszavárjuk, a mi halottunk.

Az orvos bólintott, felszállott a kocsiba, de Vandhátiek nem mozdultak, csak nézték az erdőt.

— Kivágjuk — ítélte Vandhāti komoran. — Mégpedig tövestül.

Ekkor megszólalt valaki, eddig észre se vették, hogy már jó ideje mögöttük áll.

— Ne bántsátok az erdőt. A föld küldte vissza. Gondoljatok Istvánra.

Márton bácsi volt, a határ csősze, szikár, szíjjas öreg, ezek a legszívósab-
bak. Sènki se válaszolt, hát folytatta:

— Én csak kérlek benneteket.

Vandhátinak különösen átmelekedett a hangja:

— Ha úgy gondolja, Márton bácsi, teljék kedve, az erdő megmarad.

Mindenki hazatért, Márton bácsi egyedül maradt. A halál nyomait nézte hosszasan, majd szertekémlelt, mintha keresne valakit. Csöndes esti szél kerekedett, mesélni kezdett az erdő. Ekkor megnyugodott, és elindult vigyázni a határt.

(Óbudán, 1975. március—április)